

נאילה והאינתיפאדה

ערכת הנחייה

WWW.NAILAANDTHEUPRISING.COM

חברות וחברים יקרים,

אנו שמחים שבחרתם לקיים הקרנה של הסרט "נאילה והאינתיפאדה". זהו סרט תיעודי באורך מלא המתעד את מסעה המרשים של נאילה עאיש וקבוצת פעילות אמיצות, שסיפוריהן שזורים במה שנתפס בעיני רבים כמאבק הלא-אלים המשמעותי ביותר בהיסטוריה הפלסטינית: האינתיפאדה הראשונה שהתחוללה בסוף שנות ה-80.

תוך שימוש באנימציה עשירה, ראיונות אישיים וחומרים ארכיוניים בלעדיים, חושף הסרט "נאילה והאינתיפאדה" את הפעילות האמיצות העלומות שעד היום נותרו בשולי ההיסטוריה. בעוד שהדימויים המקובלים של האינתיפאדה הראשונה מציינים תמונה בלתי-שלמה של צעירים זורקי אבנים שעומדים בחזית ובמרכז, סרט זה מספר סיפור שממנו התעלמה ההיסטוריה: סיפורה של תנועת נשים נחושה ובלתי-חמושה שהובילה את המאבק הפלסטיני לחירות.

אמנם הסרט "נאילה והאינתיפאדה" מתרחש על רקע האינתיפאדה הראשונה, אך הלקחים שלו יכולים להיות רלוונטיים גם מעבר לאותו זמן ומקום. דרך ניסיון של אינ-ספור נשים פעילות מכל שכבות החברה, אנו לומדים מה אפשר להשיג כאשר נשים מובילות מאבקים למען זכויות וצדק – החל מראשיתה של תנועה ועד לשיחות שלום – ומה אנו מאבדים כאשר נוטלים מהן את תפקידיהן. בסרט "נאילה והאינתיפאדה" אנו רואים כיצד יכולה התנגדות לא אלימה בהובלת נשים לשלהב את ההמונים, לחולל חשיבה אסטרטגית ויצירתית, להפעיל לחץ על בעלי הכוח, ולהוביל שינוי חברתי ופוליטי.

הסרט "נאילה והאינתיפאדה" נוצר על ידי ארגון Just Vision - צוות של קולנוענים, עיתונאים ופעילי זכויות אדם, השופכים אור על כוחם והשפעתם של פלסטינים וישראלים הפועלים לסיים את הכיבוש ולכונן עתיד של חירות, כבוד ושיוויון לכול. סרטינו הקודמים הם "נקודת מוצא", "בודרוס" ו"השכנים שלי". כמו כן הקמנו אנו היוזמים והמוציאים לאור של אתר החדשות העברי "שיחה מקומית", בשיתוף עם עמותת "972 – לקידום עיתונאות אזרחית".

מדריך זה נועד לסייע לכם לארגן הקרנה פרטית של הסרט ולהנחות דיון מסכם. מאחר שהסרט מעלה שאלות שנעדרות לעיתים קרובות מהשיח המוכר אודות הסוגיה הישראלית-פלסטינית, אספנו מספר שאלות לדיון במטרה לנסות ולסייע לקיים שיחות מקדמות ובונות לאחר הצפייה, בעקבות משוברים שקיבלנו ממגוון רחב של קהלים ישראליים. השאלות המוצעות במדריך זה מחולקות לפי נושאים ונועדו לעורר דיון במספר נושאים שעולים מהסרט. תמצאו בו גם מידע נוסף על גיבורי הסרט, וכמה תשובות לשאלות נפוצות שאנו נשאלים לעתים תכופות.

רבות מהסוגיות העולות בסרט, כגון התנגדות אזרחית בלתי-חמושה ומנהיגות נשים, ממשכות להיות רלוונטיות כיום, וזכות לכיסוי נרחב באתר החדשות שלנו, "שיחה מקומית", שאנו מוציאים לאור בשיתוף עם עמותת "972 – לקידום עיתונאות אזרחית", ושבא זמין הסרט "נאילה והאינתיפאדה" לצפייה ישירה מקוונת בעברית.

אנו ממליצים להמשיך ולקרוא על נושאים אלה בדיווח החדשותי ובניתוח האירועים השוטפים, וכן לעיין במאמרים במדור המוקדש ל"נאילה והאינתיפאדה" באתר.

בהצלחה עם ההקרנה שלכם,

צוות Just Vision

תוכן העניינים

” דרך ניסיון של אינ-ספור נשים פעילות מכל שכבות החברה, אנו לומדים מה אפשר להשיג כאשר נשים מובילות מאבקים למען זכויות וצדק

הזמינו עותק של "נאילה והאינתיפאדה" ב-DVD באמצעות אתר האינטרנט שלנו ב-www.justvision.org/store

4 דבר יוצרי הסרט
6 משתפי הסרט
8 האירועים בהקשרם ההיסטורי
10 מדוע הפקנו את "נאילה והאינתיפאדה"?
12 הסיפור שלא סופר על האינתיפאדה הראשונה
14 כללי דיון מוצעים
15 שאלות לדיון
16 שאלות נפוצות

הנכם מוזמנים לעקוב אחרינו בפייסבוק ובטוויטר, וכן להיכנס לאתר האינטרנט שלנו כדי לעקוב אחרי מקורות וכלים חדשים שלנו: www.justvision.org/he/resources

@JustVisionMedia JustVision justvision.org

דבר יוצרי הסרט

מזה למעלה מעשור, בכל פעם ששאלנו מנהיגי שטח פלסטינים מאין הם שואבים השראה, הם תמיד הזכירו את האינטיפאדה הראשונה. ידענו שתקופה היסטורית זו נתפסה בדרך כלל באופן שגוי – לא רק על ידי הקהילה הבינלאומית, אלא גם על ידי ישראלים ופלסטינים – כאשר הנראטיב השולט ממסגר אותה בתחום החוק והסדר, בהתעלם מפעילות השטח האזרחית היומיומית שבליבה של ההתקוממות.

ישראלים רבים משייכים את התקופה הזו ואת המונח "אינטיפאדה" עם המאבק המזוין נגד ישראל. יש סיבות שונות לתפיסה זו: יש המערבבים באופן בלתי מדויק את האלימות של האינטיפאדה השנייה עם הפעילות של זו הראשונה, שהייתה במידה רבה לא אלימה. אחרים רואים בפעולות הטרור שבאו בעקבות הסכמי אוסלו, שהייתה להם השפעה עצומה על הזיכרון הקולקטיבי הישראלי, המשך ישיר של האינטיפאדה הראשונה. פרשנות זו אף הושפעה מתמונות העימותים ששלטו בדיווח התקשורת הישראלי של האינטיפאדה הראשונה. כאשר החלטנו בארגון Just Vision לבצע תחקיר עומק משלנו בנושא, גילינו באיזו מידה טושטש חלק גדול מהסיפור. האינטיפאדה הראשונה לא רק הייתה תנועת התנגדות אזרחית לא אלימה, תוספת, אסטרטגית ומתמשכת - במשך חודשים היא גם הונהגה בידי רשת של נשים פלסטיניות ששילבו את המאבק לשחרור לאומי ולשיוויון מגדרי.

ידענו שאנחנו רוצים לשפוך אור על הסיפור הזה על ידי הפקת סרט תיעודי שיוכל להעביר תובנות ולקחים מהפעילות הוותיקות של האינטיפאדה הראשונה למנהיגות הצומחת של היום. חשבנו שיש צורך חיוני לצייר תמונה שלמה יותר של תקופה זו, המאירה כיצד באופן היסטורי הפעילו הפלסטינים

מאמצי התנגדות לא אלימה, שהדגישו את כוחה של החברה האזרחית ביצירת שינוי, והעלו על נס את תפקידן של נשים בבניית תנועה.

הלקחים של "נאילה והאינטיפאדה" הם לא פחות רלוונטיים כיום ממה שהיו בשנת 1987. נשים בכל העולם ממשיכות להיאבק על חירויות בסיסיות וכבוד. מהאינטיפאדה הראשונה ועד היום, ברור כי נשים ממלאות תפקיד מכריע בארגון של החברה האזרחית. אבל לעיתים קרובות מדי, נדחקת תרומתן הצידה או זוכה להתעלמות. סרט זה משמש גם אזהרה למה שקורה כאשר נוטלים מנשים את תפקידיהן המנהיגותיים ומדירים אותן ממאבקים מתמשכים.

כאשר החל צוות Just Vision לעבוד על "נאילה והאינטיפאדה", ידענו שחשוב לחשוף היסטוריה זו, אבל לא הערכנו נכונה עד כמה יהיה הסרט רלוונטי. הנשים ב"נאילה והאינטיפאדה" אינן רק מהוות מודלים לחיקוי לדור החדש של פלסטינים וישראלים הנאבקים למען צדק, חירות, כבוד ושיוויון - נשים אלו גם שופכות אור על לקחים ותובנות עבור קהילות ברחבי העולם הדורשות ממנהיגיהן הפוליטיים שיעשו למען יותר בשעה שהן נאבקות למען זכויות רווחה לכל.

הייתה לנו הזכות הגדולה להתחבר ולהכיר עשרות נשים במהלך העשייה של הסרט הזה. הן הפגינו אומץ וחוסן יוצאי דופן בהתנגדותן המתמשכת, ובאופן שחשפו בפנינו את סיפוריהן. אנו מקווים שחוויותיהן יהוו מקור השראה ופיצו ידע לקהלים ברחבי העולם, כפי שהן ריגשו ולימדו אותנו.

”
**מהאינטיפאדה הראשונה
 ועד היום, ברור כי נשים
 ממלאות תפקיד
 מכריע בארגון של
 החברה האזרחית**

משתתפי הסרט

נאילה עאיש הייתה פעילת סטודנטים בשנים שלפני האינטיפאדה הראשונה, והפכה לדמות מובילה בהתקוממות. לאחר מכן היא הפכה למנכ"לית המרכז לתוכניות לנשים בעזה, עמותה לקידום מנהיגות והשתתפות נשית בחיים הפוליטיים והציבוריים.

זהירה כמאל עומדת בחזית תנועת הנשים והתנועה לשחרור לאומי בפלסטין מאז שנות ה-70. כיום היא מכהנת כמזכ"לית מפלגת האיחוד הדמוקרטי הפלסטיני - פיד"א - והיא האישה היחידה העומדת בראש מפלגה פוליטית גדולה בפלסטין.

עזא אל-כפארנה הייתה בין מייסדות איחוד ועדות הנשים הפלסטיניות בעזה במהלך האינטיפאדה הראשונה, והייתה פעילת סטודנטים באוניברסיטת ביר זית לפני האינטיפאדה. היא נסעה בין הגדה המערבית ועזה במהלך האינטיפאדה כדי לתאם פעילויות בין השטחים הכבושים. היא ממשיכה את פעילותה בעזה כיום.

נעימה אל-שייח' הייתה פעילה בתנועת הסטודנטים הצעירים המזוהה עם תנועת פת"ח באוניברסיטה האיסלאמית בעזה וחברה פעילה באיחוד ועדות הנשים לעבודה סוציאלית כשפרצה האינטיפאדה הראשונה. לאחר הקמת הרשות הפלסטינית, הפכה לחברה באיחוד הכללי של נשים פלסטיניות, וממשיכה להיאבק למען שיוויון מגדרי בשטחים הכבושים כיום.

סמאא עוואידה הייתה פעילה בירושלים באינטיפאדה הראשונה. היא הייתה מזכ"לית הנהלת הפדרציה הפלסטינית של וועדות פעולה של נשים, אחד הארגונים הגדולים ביותר בהובלת נשים באינטיפאדה הראשונה, עם למעלה מ-10,000 חברות. מאז 1998 היא מנהלת את החברה ללימודי נשים בירושלים.

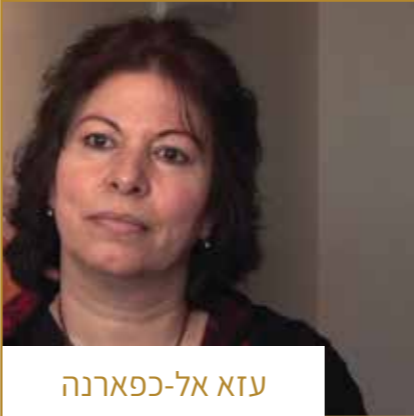
רוני בן אפרת הייתה עיתונאית ואקטיביסטית באינטיפאדה הראשונה, אשר דיווחה על הפרת זכויות אדם בשטחים הכבושים. היא הייתה אחת ממייסדות ארגון זכויות האדם הישראלי "נשים בשחור" בשנת 1987. היא כתבה בכתב העת הדו-שבועי "דרך הניצוץ", אשר נסגר על ידי השלטונות הישראלים במהלך האינטיפאדה. רוני ישבה בכלא תשעה חודשים בשל מעורבותה בכתב העת.

ג'מאל זקת, בעלה של נאילה, היה חבר ההנהגה המאוחדת של האינטיפאדה ונטל חלק בכתיבת הכרוז הראשון שקרא לפתיחתה. ג'מאל גורש מהשטחים הכבושים על ידי ישראל בשנת 1988.

מג'ד זקת, בנה של נאילה, בילה שישה חודשים בבית הסוהר עם אמו כשהיה תינוק בתקופת מאסרה ב-1988, השנה הראשונה לאינטיפאדה. כיום הוא מתגורר בקנדה ולומד משפט בינלאומי.

אורן כהן שימש הכתב בעזה בעיתון "חדשות" באינטיפאדה הראשונה. אורן חשף את סיפור מעצרה הראשון של נאילה על ידי השב"כ ב-1987, תוך הפרת צו איסור פרסום שהטילו הרשויות הישראליות על הפרשה.

רביחה דיאב עמדה בראש איחוד ועדות הנשים לעבודה סוציאלית, ארגון שטח של תנועת פת"ח שתמך במנהיגות נשים באינטיפאדה הראשונה. כמנהיגה בולטת בתנועת הנשים, הייתה רביחה אחראית על החלטות חשובות באשר להובלת האינטיפאדה הראשונה. לאחר מכן מונתה לשרה לענייני נשים ברשות הפלסטינית. רביחה נפטרה לפני יציאת הסרט לאקרנים. אנו אסירי תודה על החוכמה והתובנות שחלקה איתנו בראיונות שנתנה לנו.

עזא אל-כפארנה

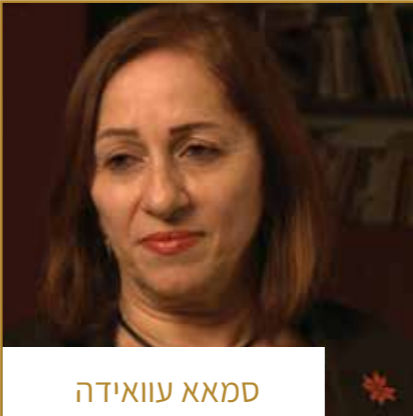
זהירה כמאל

נאילה עאיש

רוני בן אפרת

סמאא עוואידה

נעימה אל-שייח'

אורן כהן

מג'ד זקת

ג'מאל זקת

אירועים המוזכרים ב"נאילה והאינתיפאדה" בהקשרם ההיסטורי

*להלן ציר זמן של אירועים מרכזיים בסיפור "נאילה והאינתיפאדה" ואירועים נוספים מאותה תקופה.

1948
במהלך המלחמה נעקרו הוריה של נאילה מביתם בכפר ליפתא שבפאתי ירושלים, ועברו לגור ברמאללה.

1967
נאילה מתגוררת עם משפחתה ברמאללה

1969
בית אביה של נאילה נהרס על ידי ישראל¹

1980
נאילה לומדת בבולגריה ופוגשת את בעלה לעתיד, ג'מאל

דצמבר 1986
נאילה וג'מאל מתחתנים ברמאללה

פברואר 1987
נאילה נעצרת בשל חברותה במפלגה פוליטית. היא עוברת עינויים בכלא הישראלי. היא משוחררת לאחר חודש.

9.12.1987
פורצת האינתיפאדה הראשונה

10.1.1988
מופץ "כרוז מספר 2" - הראשון מתוך עשרות שיפורסם על ידי "המפקדה הלאומית המאוחדת של האינתיפאדה"

ינואר 1988
המפקדה הלאומית המאוחדת של האינתיפאדה הופכת לגוף המארגן של האינתיפאדה בשטחים הכבושים

ינואר 1988
ישראל מגיבה לאינתיפאדה עם מדיניות של גירוש, הריסת בתים, עוצרים, ודיכוי של מוסדות פוליטיים ותרבותיים. יצחק רבין מצוטט כמורה לחיילים אשר מתעמתים עם מפגינים "לשבור להם את הידיים והרגליים"

20.1.1988
נאילה יולדת את בנה, מג'ד

8.3.1988
ועדות הנשים מארגנות צעדת נשים לכבוד יום האישה הבינלאומי

יולי - אוגוסט 1988
ג'מאל, יחד עם עוד שבעה פעילים, נעצר ומגורש מהשטחים הכבושים. הוא מתיישב זמנית בקהיר, מצרים.

אוקטובר 1988
נאילה נעצרת בשנית ומבלה שישה חודשים בכלא עם בנה התינוק

30.12.1989
למעלה מ-4,000 נשים פלסטיניות, ישראליות ובינלאומיות צועדות בירושלים בתביעה לסיים את הכיבוש

1 סיבת ההריסה מעולם לא הוסברה לנאילה ולמשפחתה על ידי צה"ל. למידע נוסף על הריסות בתים, ראה פרק שאלות נפוצות.

אוקטובר 1990
נאילה ובנה מג'ד מצטרפים לג'מאל זקות בקהיר

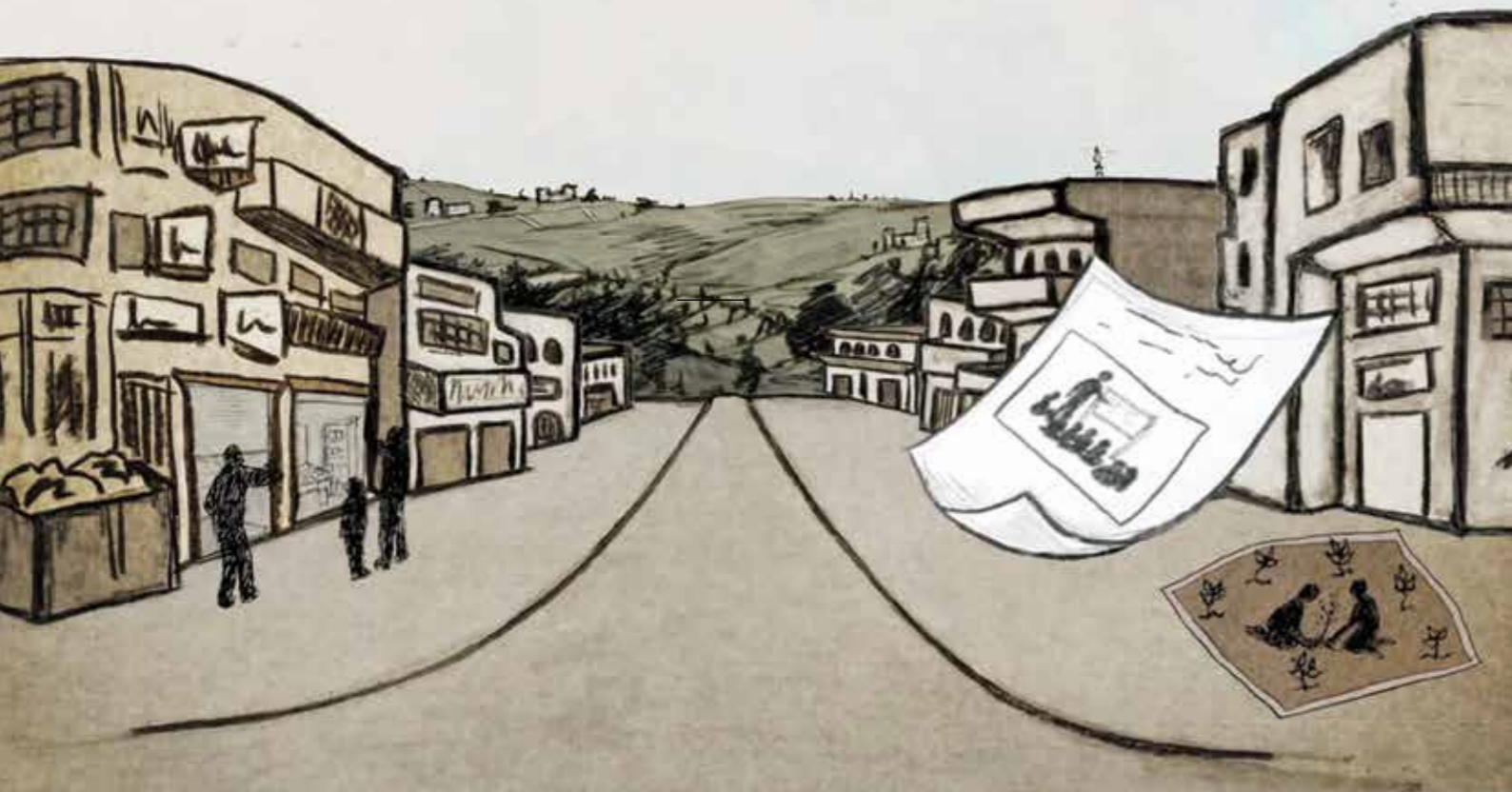
ספטמבר 1991
נשיא ארה"ב בוש מעכב העברת כספי ערבויות לישראל עד 1992 כדי ללחוץ עליה להגיע להסכם שלום עם הפלסטינים

אוקטובר-נובמבר 1991
ועידת השלום במדריד מפגישה נציגים ישראליים, סוריים ולבנוניים ומשלחת ירדנית-פלסטינית משותפת, ובפעם הראשונה נכנסת ישראל למשא ומתן עם הפלסטינים.

אפריל 1992
הארגון לשחרור פלסטין (אש"ף) בתוניס וגורמים ישראליים רשמיים משיקים משא ומתן בערוץ סודי שבהמשך יוביל להסכמי אוסלו

13.9.1993
ישראל ואש"ף חותמים על הסכמי אוסלו

1994
כחלק מהסכמי אוסלו, חוזרים כמה ממנהיגי אש"ף מהגלות, ונוטלים את ההנהגה. ג'מאל, נאילה ומג'ד הינם בין השבים.

מדוע הפקנו את "נאילה והאינתיפאדה"?

במהלך סיבוב הקרנות של שני הסרטים האחרונים שלנו, "בודרוס" (2009) ו"השכנים שלי" (2012), נתקלנו בשאלה שחזרה על עצמה לעיתים קרובות: האם יוזמות של התנגדות לא אלימה בישראל ובשטחים הכבושים הן דבר חדש? שמענו גם מפעילים ואנשי שטח פלסטיניים וישראלים צעירים שהם רואים באינתיפאדה הראשונה את אחת מתקופות המופת של ההתנגדות הלא מזוינת באזור, אבל חשים שאין להם גישה לאסטרטגיות ולטקטיקות שעמדו ביסוד ההתקוממות והפכו אותה לתנועה כה משפיעה.

ידענו משנות עבודתנו באזור, כי מאמצי התנגדות לא אלימה בהקשר הישראלי-פלסטיני אינם חידוש כלל ועיקר. למעשה, הם שואבים ממסורת ארוכה ועשירה. ידענו גם שחשוב לתעד את הלקחים שהופקו ביחס לחשיבה האסטרטגית, לאומץ ולאחדות של אותם ימים, כל עוד המנהיגות הוותיקות עודן בחיים ויכולות לספר את סיפוריהן.

אנו מקווים שבאמצעות חשיפת סיפור מהאינתיפאדה הראשונה, יציע הסרט "נאילה והאינתיפאדה" היבט של מורכבות לדין על תנועות למען שיוויון, חירות וכבוד בישראל ובשטחים הכבושים. אנו שואפים גם למתוח קו ברור המחבר בין מאבקים נוכחיים באזור למקורותיהם ההיסטוריים, ולהעלות על נס מורשת משמעותית שעד היום לא הייתה נגישה לציבור הרחב, המקומי והבינלאומי, כדי לסמן את מה שניתן ללמוד לעתיד.

הסיפור שלא סופר על האינתיפאדה הראשונה

למידע נוסף על הרוגים באינתיפאדה הראשונה, אפשר להיעזר **בנתונים שבאתר בצלם**.

למרות המחלוקת הפוליטיות ביניהם, יצרו ארבעת הפלגים הראשיים של אש"ף מערכת משותפת של אסטרטגיות, שכולן התבססו על מאבק לא אליים. פת"ח, החזית העממית לשחרור פלסטין, החזית הדמוקרטית לשחרור פלסטין, והמפלגה הקומוניסטית הפלסטינית, הקימו את המפקדה הלאומית המאוחדת של האינתיפאדה, ששימש גוף הנהגה מחתרתי. המצע הפוליטי המוסכם שלהם היה מאבק למען הזכות הפלסטינית להגדרה עצמית, זכות השיבה של הפליטים הפלסטיניים, מזרח ירושלים כבירה העתידית של מדינה פלסטינית, וסיום הכיבוש.

כרוזים שהופצו על ידי המפקדה הפכו למעין חוקה עבור העם הפלסטיני: הם התוו את המטרות הפוליטיות של האינתיפאדה, קראו לאחדות בין הפלגים, הכריזו על ימי שביתה, ציינו אילו מוצרים ישראליים יש להחרים, ובאופן כללי הניעו את האוכלוסיה לפעולה וקידמו בין היתר גאוה תרבותית בקרב הפלסטינים. ראשי פלגים בעזה נפגשו כמה שבועות לאחר פרוץ האינתיפאדה וניסחו מצע פוליטי, אשר הפך לבסיס הכרוזים הראשונים, והשפיע על עשרות הכרוזים שבאו אחריהם. הכרוזים נכתבו, הודפסו וחולקו בחשאי, כדי להגן על ההנהגה מפני השלטונות הישראליים. פלגים נבדלים אחרים, בהם כאלה שלא היו חלק מהמפקדה הלאומית המאוחדת של האינתיפאדה, הפיצו גם הם כרוזים משל עצמם, אם כי השפעתם לא הייתה כה נרחבת.

האינתיפאדה גם הביאה לעולם את תנועת חמאס, שנוצרה בשלהי 1987 כתנועה איסלאמית ומפלגה פוליטית, כאופוזיציה לפלגים החילוניים והלאומיים השמאליים המבוססים יותר. חמאס, אשר יצר קואליציה רופפת עם הג'יהאד האיסלאמי, הפיץ כרוזים משלו, שהדגישו את הדבקות בעקרונות האיסלאם והמוסר האיסלאמי. בעוד שבתחילת האינתיפאדה הם תמכו בשקט בשיטות של המפקדה הלאומית המאוחדת של האינתיפאדה, בשנים שלאחר מכן סטה החמאס ממנה הן במסר והן באמצעים.

מנהיגות נשים שגשגה באינתיפאדה הראשונה, כשהיא מעצבת את המתווה ואת התוצאה של האינתיפאדה. תוך חודשים אחדים מפרוץ האינתיפאדה, היו עשרות רבות של מנהיגים גברים כלואים, הרוגים או מגורשים, שיצרו ואקום מנהיגותי שאיים על עתיד התנועה. אבל רשת הנשים הפעילות – שרבות מהן ניהלו עד אז ארגוני חברה אזרחית כגון איגודי עובדים ומרכזים קהילתיים – מילאה את החלל שנוצר. רביחה דיאב, למשל, שימשה כמנהיגה בפועל של הפת"ח, הפלג הפלסטיני הגדול ביותר, במשך 18 חודשים. זהירה כמאל הייתה אחת ממנהיגות השטח המובילות של החזית הדמוקרטית לשחרור פלסטין. מספר נשים נוספות הפכו למנהיגות משפיעות, שהובילו טקטיקות ואסטרטגיות לא אלימות ופעלו לצד עמיתיהן הגברים לתחזק ולהרחיב את ההתקוממות.

האינתיפאדה עוררה את תשומת ליבה של הקהילה הבינלאומית וזו הפעילה לחץ על ישראל להכיר בזכות הפלסטינים להגדרה עצמית. בלחצו של נשיא ארה"ב ג'ורג' בוש האב, ומזכיר המדינה, ג'ורג' בייקר, נכנסה ישראל למשא ומתן עם הפלסטינים בפעם הראשונה. כאשר נפתח המשא ומתן במדריד ב-1991, נשים היו חלק מהגרעין המרכזי של המשלחת הפלסטינית. מנהיגות האינתיפאדה נשאו את נס המאבק הלאומי להגדרה עצמית וסיום הכיבוש בה בעת שדרשו שיוויון מגדרי בחברה שלהן עצמן.

מורשתן של אותן נשים ארוכה וממשיכה להשפיע היום. אבל מאמצייהן כמעט ונמחקו כליל כאשר חתמו הנהגת אש"ף שהייתה בגלות באותה התקופה יחד עם ישראל, על הסכמי אוסלו בשנת 1993, ובכך הביאו לסיום רשמי את האינתיפאדה הראשונה. הסכמי אוסלו שהושגו בתיווך בינלאומי, שללו מנשים ואנשי שטח אחרים את תפקידיהם המשפיעים והחליפו אותם בגברים הקשורים לאש"ף שחזרו מהגלות. סילוקן המהיר של הנשים לאחר שנים בשירות הציבור ובהנהגה הוא סיפור ממנו ניתן ללמוד לקח קשה.

כיום נושא דור חדש של נשים מנהיגות את הנס, בהשראת קודמיהן ובהמשך למורשת ארוכה של התנגדות לא אלימה בהובלה פלסטינית ובתמיכה של ישראלים. למידע נוסף על מנהיגות נשית בישראל ובשטחים הכבושים כיום, ראו את **הלשונית "נשים במאבק" באתר שיחה מקומית**.

גישה ביקורתית כלפי הסכמי אוסלו

הסיפור של "נאילה והאינתיפאדה" מספק תובנות חדשות על הסכמי אוסלו, ומאתגר את התפיסות המקובלות על המו"מ ועל ההסכם שלבסוף הושג. עבור אלה שסברו שכל הסכם מדיני הוא צעד בכיוון הנכון סימלו הסכמי אוסלו הזדמנות. ואולם, רבים, כולל מנהיגי שטח וכאלה שהיו מעורבים בשיחות מדריד או וושינגטון, ראו פגמים בתהליך אוסלו מראשיתו. כפי שמתואר בסרט, ברגע שהוסר מעטה הסודיות מעל תהליך אוסלו, כל השיחות שנוהלו במשך שנתיים במדריד ובוושינגטון איבדו את תוקפן. תהליך אוסלו גם הדיר את הנשים שנטלו חלק במשאים ומתנים הקודמים, ובאופן רחב יותר גם שם בשוליים את מנהיגות השטח הפלסטינית. חלק גדול מאי הנחת כלפי תהליך אוסלו בשעתו נגע לשאלות של שקיפות וייצוג: אש"ף, שישב בגלות בתקופת האינתיפאדה הראשונה, נטל את תפקיד ההובלה בתהליך אוסלו ללא התייעצות עם הקהילות בשטח. והיות והמו"מ התנהל בחשאי, פעילי השטח חשו שהסכמי אוסלו אינם יכולים לייצג אותם, ואינם מייצגים אותם בפועל.

ברבות הימים התברר שחששות מנהיגות השטח לא היו נטולי בסיס. בסופו של דבר, הסכמי אוסלו לא עצרו את הכיבוש ולא הובילו ליישום תכנית השלום המוצעת – במקום זאת, ההתנחלויות התפשטו במהירות, מחסומים צבאיים חדשים הגבילו את חופש התנועה, והסכמים כלכליים לא מאוזנים הפכו את המשק הפלסטיני לעצמאי עוד פחות. בה בעת, הרשות הפלסטינית שזה עתה הוקמה, ושהרכבה

בעיקר מאנשי אש"ף שלא היו חלק מהאינתיפאדה, שללה מהנשים את עמדות המנהיגות שלהן והסיגה לאחור הישגים חברתיים שנרשמו באינתיפאדה. בשעה שפרשנים ומנהיגים בוחנים את מחירי תהליך אוסלו כיום, מספק הסרט "נאילה והאינתיפאדה" נקודת מבט על מה שאובד כאשר נשים ואנשי שטח מודרים מתהליכי משא ומתן, ומדגיש כמה חיונית השתתפותם בכינון שלום צודק ובר-קיימא באזור.

נכון להיום, יישום הסכמי הביניים של אוסלו הותיר בשטח מציאות של ארץ מפוררת, ואיחודה אינו נראה באופק. זאת ועוד, הם הפכו לדעת רבים לבסיס לסיפוח זוחל. למידע נוסף על איך השטחים הכבושים פוצלו, ואיך הכיבוש העמיק את שורשיו מאז האינתיפאדה הראשונה, ראו **מקור זה של בצלם**.

שאלות לדיון <<

כללי דיון מוצעים

אנו מציעים שתקבעו את כללי הדיון הבאים עם הקהל שלכם לפני הדיון, כדי ליצור סביבה בטוחה ותומכת לדיון.

קשב פעיל.

האזינו בקשב, ונסו להבין את המסר של הדובר.

השתמשו בלשון "אני".

השתמשו בניסיון, בערכים ובנקודת המבט האישית שלכם, ודברו בשם עצמכם ולא בלשון "אנחנו". הימנעו מאמירות בלשון "אתם", שגורמות לאחרים להיכנס למגננה.

כבדו זה את זה.

צאו מההנחה שכל חברי הקבוצה משתדלים כמיטב יכולתם להביע את עמדותיהם, על פי הידע והניסיון הקודמים שלהם. התייחסו לרעיונות ולדעות, ללא התקפות אישיות.

היו כנים.

התחילו מזה שתהיו כנים עם עצמכם על ניסיונכם, אמונותיכם וערכיכם, ומאיפה הם באו. כנות זו תסייע ליצור מרחב שבו אחרים מרגישים נוח לשתף את ניסיונם.

תיפסו מקום, תנו מקום.

זיכרו לאזן בין השתתפות פעילה ("תיפסו מקום") בדיון ובין קשב פעיל לאחרים ("תנו מקום"). כאשר אתם מדברים ומקשיבים, שאלו את עצמכם כיצד אתם תורמים לדיון והאם אתם תורמים להשתתפותם של אחרים.

התערבו באופן רגיש.

תרומות חיוביות לדיון אינן בהכרח הסכמה: אפשר להתערב תוך הצגת עמדה מנוגדת או לעודד אנשים לחשוב על הסוגיות באופן חדש. דאגו להציג את התערבותכם מתוך כבוד לחילוקי דעות או שוני בניסיון.

נסו להבין.

המטרה אינה בהכרח להסכים, אלא ללמוד ולהבין נקודות מבט חדשות וניסיון של אחרים. חישובו כיצד נקודות מבט וניסיונות אלה מתיישבים עם אלה שלכם.

על סמך מה שידעתם על תקופה זו לפני הצפייה בסרט, מה למדתם?

איך הרגשתם במהלך הצפייה בסרט? האם תגובותיכם מתחברות עם איזשהו ניסיון או דעה אישיים?

אילו סצנות היו עבורכם מרגשות או מעניינות במיוחד? מדוע?

איך הרגשתם אחרי הסרט? האם מצאתם את הסרט מעורר תקווה או יאוש? מדוע?

מה, אם בכלל, הפתיע אתכם בסיפור?

תגובות כלליות

תקשורת

כיצד משתלב סיפור זה בתפיסתכם הרחבה יותר לגבי ההיסטוריה הישראלית והפלסטינית? למה לדעתכם החליטו יוצרי הסרט להתמקד דווקא בסיפור זה?

הסרט מביא כמה תמונות שונות של טקטיקות התנגדות לא אלימה, ובהם התאגדויות של נשים, בתי ספר מחתרתיים, מרפאות ניידות, שביתות שבת, חרמות וצעדות. כיצד מתיישבות תמונות אלה עם הדימויים שנחשפתם אליהם בהקשר הישראלי-פלסטיני בזרם המרכזי של התקשורת?

"נאילה והאינטיפאדה" מתמקד בניסיונה של אישה אחת, ולא בהיסטוריה של האינטיפאדה הראשונה כולה. האם לדעתכם הייתה גישה זו מוצלחת? למה כן או למה לא?

האם הסרט השפיע על הדרך שבה אתם רואים את סוגיית ישראל והשטחים הכבושים כיום? כיצד?

התנגדות לא אלימה בפעולה

חישבו על סוגי הפעילות שמופיעים בסרט: חרמות, צעדות, בתי ספר מחתרתיים, גידול מזון ופעולות מתואמות אחרות. כיצד משקפים אמצעים אלה את התנאים שבהם חיות הקהילות הפלסטיניות?

מה הקשר בין הפעילויות באינתיפאדה הראשונה לתנועות התנגדות אזרחית אחרות שאתם מכירים?

האם אתם מכירים אסטרטגיות או טקטיקות שהופעלו על ידי הפלסטינים באינתיפאדה הראשונה שעדיין נמצאות בשימוש הפלסטינים כיום? מדוע נשארו חלק מהאסטרטגיות והטקטיקות כפי שהיו? מדוע השתנו חלקם?

האם לדעתך אסטרטגיות אלה יעילות? מדוע? כיצד מגיבים אליהן הממשל והצבא הישראליים?

אילו דימויים אתם רואים בדרך כלל של נשים בישראל ובשטחים הכבושים ואילו בעולם הערבי? מה החשיבות של מבט על היסטוריה זו מהזווית של נשים בחזית?

בשלב מסוים בסרט אומרת נעימה אל-שייח': "וועדות הנשים נודעו בציבור בשל עבודתן החברתית. אבל במציאות, ובחשאי, הייתה זו פעילות פוליטית". למה היא מתכוונת בדברים אלה, ומה הם חושפים, אם בכלל, בנוגע לתפקיד ההנהגה הנשית באינתיפאדה הראשונה?

בסרט מדברת זהירה כמאל על פעולה במעגלים מקבילים: "עימות ישיר עם הכיבוש כרוך בפנייה גם לבמה העולמית וגם לזו הישראלית". על מצעד הנשים בירושלים אומרת העיתונאית והפעילה רוני בן אפרת: "רצינו לעורר זעקה בקרב נשים [ישראליות] תראו מה קורה, תראו מה קורא לנשים. כאישה לאישה. זאת אומרת, איך את יכולה לעמוד מנגד כשקורה דבר כזה?". מה אתם חושבים היתה מטרת המצעד? האם הוא הצליח ומדוע?

עם תחילת תהליך אוסלו נשללו מנשים רבות התפקידים שהן השיגו במהלך האינתיפאדה. האם אתם יכולים לחשוב על תנועות חברתיות אחרות בעולם שבהן מילאו נשים תפקיד בולט אך זכו להתעלמות או לחוסר הערכה, בזמן אמת או בדיעבד?

נשים היו מעורבות בכל הרמות של האינתיפאדה, מקבלת החלטות פוליטיות ועד ניהול מרפאות, בתי ספר מחתרתיים ואיגודים חקלאיים שיתופיים. איזו השפעה הייתה לדעתכם לנשים על התנועה בכללותה?

בסרט אומרת הפעילה סמא עוואידה: "איננו יכולות להיות חופשיות כנשים אלא אם נחיה במדינה חופשית. וגם אם נהיה חופשיים מהכיבוש, לא נדע חופש כל עוד שאנו מדוכאות בחברה שלנו." כיצד אתם רואים את הקשר בין שני סוגי הדיכוי והמאבק נגדם?

מנהיגות נשים

התגובה הבינלאומית והמשא ומתן

- על פי האירועים שמופיעים בסרט, מדוע היו הפלסטינים מעוניינים בתקשורת עם הקהילה הבינלאומית? מה לדעתכם הם רצו לתקשר? האם אתם רואים במובן זה דמיון כלשהו למאבק הפלסטיני כיום?
- ועידת השלום במדריד הייתה פריצת דרך במשא ומתן בין הפלסטינים והישראלים. איזה תפקיד מילאו ארצות הברית ומדינות אחרות בהבאת הצדדים לשולחן המשא ומתן?
- אנו לומדים בסרט שנשיא ארה"ב ג'ורג' בוש האב מנע כספי ערבויות מישראל בפעם הראשונה בהיסטוריה של היחסים בין המדינות. מה הייתה חשיבותו של מהלך זה? מדוע לדעתכם לא ראינו פעולה פוליטית מסוג זה מאז?
- האם אתם סבורים שההתנגדות העממית הלא אלימה של האינתיפאדה הראשונה הפעילה לחץ על ישראל והקהילה הבינלאומית להגיע לשולחן המשא ומתן? מדוע?
- כיצד מצטיירים הסכמי אוסלו בסרט? האם תמונה זו שונה מתפיסתך הקודמת?
- בסופו של דבר, ישראל ואש"ף ניהלו משא ומתן בערוצים חשאיים באוסלו, מבלי שלקחו בהן חלק מי שהובילו את האינתיפאדה או השתתפו במו"מ קודם לכן במדריד. איזו השפעה הייתה עשויה להיות לכך על תוצאת מו"מ זה?
- רוני בן אפרת אומרת בסרט: "אף אחד לא יודע, כשחותמים על ההסכם, מתי ישראל נסוגה מהשטחים, מתי תהיה עצמאות פלסטינית. שום פרמטר בהסכם הזה הוא לא סגור. וזה היה אסון". מדוע, לדעתך, השאירה ההנהגה כל כך הרבה קצוות פתוחים בהסכמי אוסלו? האם היה הדבר נמנע? האם יש לקחים רלוונטים להיום?

- על פי הסרט, האם היו הפלסטינים מעוניינים בתקשורת עם החברה הישראלית? על פי מה אתם יודעים? מה לדעתכם הם רצו לתקשר?
- איזה תפקיד ראייתם שהחברה האזרחית הישראלית מילאה בסרט? מעיתונאים ועד פעילים, במה הייתה חשיבותם של תפקידים אלה?
- בסרט ממלא העיתונאי אורן כהן תפקיד מכריע בחשיפת סיפור מעצרה של נאילה. איזה סיכון לקח כשדיווח על סיפור זה?
- במהלך הצעדה קוראת נאילה לנשים ישראליות לתמוך בהן. למה לדעתכם היא מוציאה קריאה זו? איזה מסר אתם חושבים שהיא מקווה להעביר? האם המסר שלה מדבר אליכם?
- העיתונאית והפעילה הישראלית רוני בן אפרת אומרת בסרט: "בתוך החברה הישראלית היו הרבה אנשים שהיו בסולידריות עם האינתיפאדה. היה לנו שיתוף אינטרסים מוחלט עם אותם צעירים בשטחים שרצו לחיות בחופש". מה קרה לתחושות ולעשייה הפוליטית הזו מאז? מדוע? האם אתם מאמינים ששיתוף אינטרסים כזה יוכל לקרות שוב?

השתתפות החברה האזרחית הישראלית באינתיפאדה הראשונה

צילום: ACTIVESTILLS

צילום: מייקה שולץ

צאו לפעולה

- ⊙ לאחר שראיתם את "נאילה והאינטיפאדה", על מה הייתם רוצים ללמוד יותר? אילו צעדים תוכלו לנקוט כדי להשיג מידע נוסף?
- ⊙ האם "נאילה והאינטיפאדה" הניע אתכם לפעולה כלשהי? האם יש משהו שאתם מתכננים לעשות אחרת? משהו שאתם מתכננים להפסיק לעשות?
- ⊙ אילו ארגונים או קבוצות אתם מכירים שפועלים בתחום זה כיום והאם מישהו מהם מעורר אתכם לפעולה? מדוע?

- ⊙ מהו הטעם לספר את סיפורה של תנועה שהתרחש לפני 30 שנה? האם הדבר נראה לכם רלוונטי כיום? מה אנחנו יכולים ללמוד מעיון מחודש בנראטיב היסטורי מסוג זה?
- ⊙ סמוך ליציאת הסרט לאקרנים, התקבצו אלפי פלסטינים בירושלים כדי להגן על זכותם להתפלל במסגד אל-אקצא, ולאחר מכן התגייסו חלקים גדולים מאוכלוסיית עזה להפגנות שבועיות במסגרת צעדת השיבה הגדולה. האם אתם רואים הקבלה או דמיון בין הפעילות של היום - בעזה, ירושלים, ומקומות אחרים - לבין הפעילות שראיתם בסרט?
- ⊙ כמו תנועות היסטוריות רבות, קהילות שונות זוכרות את האינטיפאדה הראשונה באופנים שונים. מדוע לדעתכם זה כך? מה הבעיה בכך כשאנחנו מקבלים תמונה שלמה?
- ⊙ מה קרה לשיתוף הפעולה בין ישראלים ופלסטינים שהתקיים בסוף שנות ה-80? האם הדבר אפשרי כיום? באילו תנאים?

למה זה חשוב כיום?

צילום: ACTIVESTILLS

שאלות נפוצות על "נאילה והאינטיפאדה"

כיצד אוכל לעזור?

סייעו לנו להפיץ את פועלנו

- @JustVision
- @JustVisionMedia
- info@justvision.org
- justvisionmedia

עודדו גם חברים, משפחה ועמיתים לעשות כן.

אירועים והקרנות

נשמח לסייע לכם להביא את "נאילה והאינטיפאדה" לקהילה שלכם. אם אתם מכירים סטודנטים, מחנכים, מנהיגים רוחניים, ארגוני נשים, מובילי דעת קהל, עיתונאים או עוד אנשים משפיעים שעשויים להיות מעוניינים לארגן אירוע, אנא צרו עמנו קשר.

לעוד מידע בנושא, אנא צרו קשר בדוא"ל events@justvision.org. כדי לראות רשימה של אירועים קרובים היכנסו ל www.justvision.org/events

+ מהו ארגון Just Vision?

Just Vision הוא ארגון ללא מטרת רווח הפועל במטרה להגביר את הנראות וההשפעה של פלסטינים וישראלים הנאבקים למען סיום הכיבוש הישראלי, ובניית עתיד של חירות, שוויון וכבוד לכל. הצוות שלנו מורכב מקולנוענים, עיתונאים, ופעילי זכויות אדם פלסטיניים, ישראלים, ומאמריקה הצפונית והדרומית.

בעוד שישנו סיקור תקשורתי נרחב של מיליטריזם, אלימות ופוליטיקאים בהקשר של הסכסוך הישראלי-פלסטיני, תשומת לב מועטה בלבד ניתנת למנהיגי שטח שמנסים לאתגר את תרבות האלימות ולהביא לסיום הסכסוך והכיבוש ללא נשק. באמצעות סרטים תיעודיים עטורי פרסים, עיתונות עצמאית, והעברת נראטיבים באמצעי מולטימדיה אחרים, מביא ארגון Just Vision את סיפוריהם של פעילי שטח ומאמציהם, ובכך ממלא חלל משמעותי בכיסוי האזור.

Just Vision הוא גם מייסד שותף ומו"ל שותף של "שיחה מקומית", יחד עם עמותת "972 - לקידום עיתונאות אזרחית". "שיחה מקומית" מציעה סיקור ייחודי, פרשנות חדשנית, ועיתונות חוקרת נחושה העוסקת בסוגיות זכויות אדם ואזרח הנוגעות לקהילות מגוונות בישראל ובשטחים הכבושים.

+ מתי נוסד ארגון Just Vision?

בשנת 2001 החלה מייסדת Just Vision, רונית אבני, במחקר עומק שנמשך שנתיים, בו ראינה למעלה מ-475 מגני זכויות אדם, מובילי התנגדות לא אלימה ופעילי קהילה פלסטיניים וישראליים, כדי ללמוד על הצלחותיהם, אתגריהם, ומה היה דרוש להם כדי לתמוך בפעילותם. כולם כאחד חלקו מציאות מטרידה: למרות פעילותם, הם נותרו במידה רבה בלתי נראים, הן בקהילותיהם והן ברחבי העולם, ומשום כך חשו כאילו אינם משפיעים. בהמשך למחקר זה נוסד ארגון Just Vision באוקטובר 2003, כדי לתת מקום למנהיגים אלה ולהפוך את עבודתם לנראית, מוערכת ומשפיעה יותר. מאז שם לו Just Vision למטרה לחקור, לתעד ולהפיץ את עבודתם של פלסטינים וישראלים הנאבקים למען סיום הכיבוש הישראלי, ובניית עתיד של חירות, שוויון וכבוד לכל תושבי האזור. הצוות שלנו קטן יחסית, ויושב במזרח ירושלים, חיפה, תל אביב, עזה, וושינגטון וניו יורק.

+ כיצד מומן הסרט "נאילה והאינטיפאדה"?

קיבלנו מימון מכמה עשרות אנשים וקרנות משפחתיות פרטיות, רובם אך לא כולם בצפון אמריקה. תורמים אלה תומכים בפעילות בתחומים הבאים: קולנוע, עיתונות, יישוב סכסוכים, זכויות אדם, זכויות נשים, האמנויות, קולנוע לשינוי חברתי, השלום במזרח התיכון, קהילות ערביות או יהודיות, ישראל/פלסטין ו/או תנועות לא אלימות. קיבלנו גם תרומות בצורת מתן שירותים, ובהן ייצוג משפטי. שמרנו על עצמאות מערכתית מלאה של הסרט ולא קיבלנו מימון מגורם כלשהו שרצה להשפיע על תהליך העריכה.

+ מי יצר את "נאילה והאינטיפאדה"? מה הקשר של היוצרים לנושא ולאזור?

הסרט "נאילה והאינטיפאדה" נוצר על ידי ארגון Just Vision, צוות של קולנוענים, עיתונאים ופעילי זכויות אדם. ביימה אותו הקולנוענית והמנהלת הקריאטיבית של Just Vision, ג'וליה באשה, ומנהלת ההפקה הייתה סוהאד באבא, מנכ"לית Just Vision. הוא הופק על ידי רולא סלאמה, עיתונאית ומנהלת חינוך וקשרי קהילה בפלסטין של Just Vision, ביחד עם רבקה וינגברט-ג'אבי, אשר גם ערכה את הסרט עם פלאוויה דה סוזה. המפיקים השותפים הם רונית אבני, מייסדת ארגון Just Vision, ג'ן מרלו, רכזת התקשורת של Just Vision, פאדי אבו שמאלה, סואד אמירי, אניה רוס, ג'סיקה דבייני ונאוה מזרחי. מפיקי המשנה הם חגי מטר (מנכ"ל "972 - לקידום עיתונאות אזרחית" ומנהל שותף של "שיחה מקומית"), שרה פוסקו וחנה לורנס. למידע נוסף על היוצרים (אנגלית), בקרו באתר.

ליוצרי הסרט יש קשר אישי עם האזור, ורבים מחברי הצוות של ארגון Just Vision והצוות שמאחורי "נאילה והאינטיפאדה" גדלו במזרח התיכון או התגוררו באזור תקופות משמעותיות. כולנו מחויבים לקידום מאמצים לא אלימים ליישוב הסכסוך, סיום הכיבוש, ובניית עתיד מכבד זכויות, שיוויוני, וחופשי לכל.

+ מתי התחלתם לעבוד על סרט זה? מי צילם את החומרים?

בשנת 2013 החל הצוות שלנו לבצע תחקיר נרחב על אירועי האינטיפאדה הראשונה וראיין עשרות פעילים, עיתונאים, ועורכי הדין פלסטיניים וישראליים שפעלו באותה התקופה.

בשלב הראשון של התחקיר ראינו מנהיגים פלסטינים שהוגלו בשעתו בגלל פעילותם באש"ף, וחברי המפקדה הלאומית המאוחדת של האינטיפאדה, שהורכבה ממנהיגים מקומיים. ראינו גם עיתונאים ועורכים ישראליים שניסו את האינטיפאדה וגייסו עיתונאי ישראלי עצמאי לביצוע ניתוח של התקשורת הישראלית כדי להבין כיצד דווח הסיפור לציבור הישראלי. לבסוף, ראינו היסטוריונים שתיעדו את האינטיפאדה הראשונה ואת המו"מ שבעקבותיו.

כאשר יצאנו לדרך עם הפרויקט, לא ידענו שנשים יתגלו כגיבורות הראשיות. אך התחקיר שלנו מצא כי רשת חשאית של

צילום: ג'ן מרלו

+ מתי התרחשה האינטיפאדה הראשונה ומה חשיבותו של עידן זה כיום?

האינטיפאדה הראשונה פרצה בדצמבר 1987 והמשיכה עד לחתימת הסכמי אוסלו בשנת 1993. מה שייחד את האינטיפאדה הראשונה הוא שהיא איחדה את החברה הפלסטינית על דורתיה, מפלגותיה הפוליטיות, מעמדותיה ומגדריה, והשתמשה ברבים מסימני ההיכר של תנועות מרי אזרחי והתנגדות לא אלימה קלאסיות, כולל צעדות, שביתות מס, שביתות שבת, חרמות ועוד. יחד עם זאת, על האמצעים הלא אלימים של אותה התקופה (שהיוו את הרוב המכריע של הפעילות, במיוחד ב-18 החודשים הראשונים של האינטיפאדה), האפילו המראות ששלטו בחדשות הערב של התקופה: בקבוקי תבערה, נוער זורק אבנים, פעולות צבאיות ומהלכים פוליטיים.

יצרנו את "נאילה והאינטיפאדה" כדי להשלים את הפערים בנראטיב היסטורי זה, באמצעות סיפור שמציע תיאור שלם יותר של האירועים שהתרחשו לפני 30 שנה. לאחר תחקיר מעמיק, גילינו שלא רק פעילות השטח זכתה להתעלמות - גם סיפוריהן של נשים שמילאו תפקיד מפתח במאבק טרם סופרו. מטרתנו הייתה להביא כמה מהלקחים של התקופה כל עוד היו המנהיגות הוותיקות בחיים ויכלו לספר את סיפוריהן ולחלוק אותם עם קהילות פלסטיניות, ישראליות ובינלאומיות שמתמודדות עם השאלה איך לבנות תנועות בנות קיימא, מכילות ואפקטיביות כיום.

+ כיצד נראה האקטיביזם הישראלי בתקופת האינטיפאדה הראשונה?

פעילים ישראליים מילאו תפקיד משמעותי באינטיפאדה הראשונה, כאשר צעדו בסולידריות עם פלסטינים, הגנו על פעילים פלסטיניים כשאלה נעצרו ונאסרו, דיווחו על היבטים שבעיקרם נעדרו מהדיווח התקשורתי של הזרם המרכזי, וארגנו פעילויות בתוך החברה שלהם. חלק מארגוני הסינגור שעדיין פעילים בישראל כיום, ובהם בצלם, נשים בשחור, גוש שלום ושלוש עכשיו, צמחו מתוך האינטיפאדה הראשונה וחלקם הרחיבו את פעילותם כתוצאה מאירועי אותה התקופה. כמה עיתונאים ישראליים גם שיחקו תפקיד מפתח בדרישת דין וחשבון מהממשלה ומתן הקשר חיוני לאירועים, ביניהם רוני בן אפרת ואורן כהן, המופיעים בסרט. במקרים מסוימים, פעילים ועיתונאים ישראליים לקחו סיכונים אישיים ומקצועיים כדי לחשוף את האמת על מה שקרה באינטיפאדה, כגון הפרת צווי אסור פרסום ממשלתיים ופרסום ידיעות בניגוד לרצון עורכיהם. למשל, רוני בן אפרת, המופיעה ב"נאילה והאינטיפאדה", ריצתה תקופת מאסר כתוצאה מכתבתה.

האינטיפאדה הראשונה הייתה גם שלב מרכזי בסולידריות הפמיניסטית בין נשים פלסטיניות וישראליות. למשל, בעקבות האינטיפאדה הראשונה, נשים בשחור החלו לקיים משמרות שבועיות בשנת 1988 כדי למחות נגד הכיבוש והפרות זכויות אדם רחבות יותר שפגעו בפלסטינים, ופעילותן נמשכת עד היום. נשים מילאו תפקידים מרכזיים בארגוני זכויות אדם שנוסדו בתקופה זו, ובהם נשים למען אסירות פוליטיות, שני - נשים ישראליות נגד הכיבוש, ורשת נשים ישראליות לקידום השלום. חלק מהנשים הישראליות השתתפו בפעולה ישירה לא אלימה לצד פלסטינים בגדה המערבית ומזרח ירושלים, בעוד שכמה עורכי דין ישראליים, במיוחד פליציה לנגר ולאה צמל, הגנו על פעילים פלסטיניים בבתי המשפט הישראליים, ובהם כמה מהנשים שמופיעות בסרט.

למי שמעוניין ללמוד יותר על תפקידן של נשים ישראליות באינטיפאדה הראשונה, ראו **מאמר זה בארכיון הנשים היהודיות ומאמר זה בשיחה מקומית**.

צילום: מייקה שולץ

נשים, שפעלו דרך רשתות פורמאליות ובלתי פורמאליות, שיחקה תפקיד מכריע בניהול האינטיפאדה והישגיה. התחקיר אף גילה כי התקשורת הישראלית והבינלאומית התעלמו במידה רבה מאופיה הבלתי מזוין של האינטיפאדה הראשונה בדיווחים שלהם. ככל שלמדנו יותר, כך השתכנענו שזהו הסיפור שעלינו לספר. בשלב זה יצא צוות ההפקה שלנו לראיין למעלה מעשרים נשים פלסטיניות וכן כמה פעילים, עיתונאים ועורכי דין ישראלים לזכויות אדם שהיו פעילים באינטיפאדה.

מאחר שחלק גדול מסיפור האינטיפאדה הראשונה טרם סופר עד אז, אחד האתגרים הגדולים היה למצוא חומר מצולם, במיוחד מנקודת המבט של השטח. בעזרת צוות ארכיונים פלסטיניים, ישראליים ואמריקנים, עברנו על מאות שעות של חומרים מצולמים ואין ספור עמודי חומרים ארכיוניים. הרוב המכריע של עיתונות הזרם המרכזי מהאינטיפאדה לא שיקף את סיפור מהלכי ההתנגדות העממית היומיומית ולא את תפקיד מנהיגות הנשים בתנועה. אבל הצלחנו למצוא צילומי חדשות מארגונים שהדיווחים שלהם שיקפו באופן נאמן יותר את מה שהתרחש בשטח.

שמחנו מאד להעזר בסרט תיעודי פיני על חייה של נאילה, מאת איקה והקלהטי, בשם "אמל, אינעאם, נאילה", שהפך למקור מרכזי של חומרים מצולמים להמחשת הסיפור שמסופר ב"נאילה והאינטיפאדה".

+ איפה הוקרן "נאילה והאינטיפאדה"?

הקרנת הבכורה של "נאילה והאינטיפאדה" הייתה בנובמבר 2017 בפסטיבל DOC NYC, ולאחריו בפסטיבל הבינלאומי לסרטים תיעודיים של אמסטרדם, והבכורה המזרח תיכונית שלו הייתה בפסטיבל הסרטים הבינלאומי של דובאי. במרץ 2019 הוקרן "נאילה והאינטיפאדה" בערוץ השידור הציבורי האמריקאי PBS כחלק מהסדרה עטורת השבחים "נשים, מלחמה והשלום II" בשיתוף WNET/THIRTEEN - i Fork Films.

הבכורה של "נאילה והאינטיפאדה" בשטחים הכבושים הייתה בדצמבר 2017 לכבוד יום השנה השלושים של האינטיפאדה הראשונה, ובישראל באוקטובר 2018 במקביל לשידור המקוון של הסרט באתר "שיחה מקומית", אתר החדשות העברי שנוסד ויוצא לאור בשיתוף עם "972 - לקידום עיתונאות אזרחית". הסרט הוקרן בפני קהלים פלסטיניים, ישראליים, אמריקנים ובינלאומיים במספר רב של אתרים תיאטרוניים, חינוכיים וקהילתיים.

עד כה, הוקרן הסרט "נאילה והאינטיפאדה" כ-250 פעמים, בלמעלה מ-85 ערים וכפרים ברחבי העולם, לפני למעלה מ-23,000 אנשים. בין האירועים הבולטים:

- בכורות בפסטיבלים באולמות גדושים ברחבי העולם, כולל הבכורה העולמית שלנו ב-DOC NYC, הבכורה הבינלאומית בפסטיבל אמסטרדם, הבכורה המזרח תיכונית בפסטיבל הסרטים הבינלאומי בדובאי, הבכורה בקליפורניה בפסטיבל הסרטים היהודיים בסן פרנסיסקו, הבכורה בלונדון בפסטיבל הסרטים של Human Rights Watch, ועוד.
- הבכורה הפלסטינית שלנו ברמאללה בפני למעלה מ-800 פלסטינים מרחבי האזור, כולל פעילים מחברון, בודרוס, מזרח ירושלים ועוד, וכן נשים מנהיגות מהאינטיפאדה הראשונה והיום.
- הבכורה הישראלית שלנו בתל אביב-יפו עם למעלה מ-250 עיתונאים, פעילי זכויות אדם, חברי כנסת, פעילים וותיקים וצעירים.
- הבכורה שלנו בעזה עם למעלה מ-300 פלסטינים בעיר עזה, ואחריה קיימנו הקרנות באוניברסיטאות, מרכזי תרבות ועמותות, במטרה להגיע לנוער, נשים, סטודנטים, אנשי חינוך ופעילים ברחבי עזה, מח'אן יונס ועד בית לאהיא.
- הקרנה במטה האומות המאוחדות בניו יורק עם מנהיגי חברה אזרחית, קובעי מדיניות, עיתונאים, ושחקנים בינלאומיים.

לרשימה מלאה של הקרנות בעבר ובעתיד (אנגלית), ראו: www.justvision.org/events.

+ מדוע אינכם מספקים הקשר היסטורי רחב יותר בסרט?

"נאילה והאינתיפאדה" הוא סרט אודות תפקידן של נשים בתנועת ההתנגדות האזרחית של האינתיפאדה הראשונה והלקחים שניתן להפיק מכך לדורות הבאים. אין לו בשום פנים ואופן יומרה לצייר תמונה היסטורית מלאה של הסכסוך הישראלי-הפלסטיני, ואף לא דיווח מלא על האינתיפאדה הראשונה. כשלושתנו 75 דקות בלבד לספר את הסיפור, החלטנו בשלב מוקדם בהפקה שתפקידן של הנשים הפלסטיניות יהיה המוקד המרכזי של הסרט, נוכח שקיפותן בשיח הרחב יותר סביב האינתיפאדה, והזווית החיונית שהן נותנות להבנת אותה התקופה ומהלך האירועים מאז. אנו סבורים שגישה ממוקדת זו נתנה לנו את האפשרות הטובה ביותר להשלמת פערים היסטוריים תוך תרומה בונה לשיח רחב יותר על תפקידן של נשים בהתנגדות אזרחית לא אלימה וכוחה של פעילות שטח.

כמעט כל קטע בסרט נוגע בחוויותיהן האישיות של נאילה ופעילות אחרות שהיו מעורבות בחייה בתקופת זמן מסוימת, תוך התמקדות בפעילות השטח שלהן והלקחים שהן הפיקו. מסיבה זו, למרות שהם מאוזכרים בסרט, לא סיפקנו את ההקשר של אירועים היסטוריים מכוננים כגון המלחמה ב-1948, שבה הוקמה ישראל ומאות אלפי פלסטינים הפכו לפליטים, וכמו כן לא התייחסנו למרכיבים אזוריים משפיעים אחרים, כגון עלייתו של אש"ף ויחסיו המשתנים עם מדינות ערב השכנות. תקוותנו שהסרט יעורר עניין להמשיך ללמוד ולדון בגורמים חשובים אלה ואחרים בנושא הישראלי-הפלסטיני.

+ אם נאילה עאיש נעצרה וישבה בבית הסוהר, האם זה לא אומר שהיא עשתה משהו לא חוקי?

נאילה עאיש, כמו כל העצירים המנהליים הפלסטינים, נעצרה ונכלאה בצו צבאי ישראלי ולא בצו משפטי, כמו שמוחל על אזרחים ישראליים. ההליך השיפוטי שנעשה מכוח צו צבאי מנוהל על ידי בית משפט צבאי ולא בית משפט אזרחי. אמנות ז'נבה מתירות להשתמש במערכת משפטית מיוחדת זו, שבה נקבעות זכויותיהם של אזרחים בבתי משפט צבאיים, אך ורק במהלך כיבוש זמני. מזה עשורים, הושמו אלפי פלסטינים תושבי השטחים הכבושים כמו נאילה במעצר מנהלי – פרקטיקה שבה יכול מפקד צבאי לכלוא אדם לתקופות בלתי מוגבלות ללא משפט וללא כתב אישום.

העילה למעצרה של נאילה הייתה החשד לחברות במפלגה פוליטית אסורה – במקרה זה החזית הדמוקרטית לשחרור פלסטין – אם כי היא מעולם לא הואשמה בכך. יש לבחון את שאלת חוקיות מעשיה של נאילה לאור נסיבות אלה, שבהן הושעו ההליכים המשפטיים הרגילים החלים על אזרחים. למידע נוסף על שתי מערכות המשפט הנפרדות לישראלים ולפלסטינים בשטחים הכבושים, **אפשר לעיין במקור זה מאת האגודה לזכויות האזרח בישראל**. למידע נוסף על מעצרים מנהליים ראו **אתר בצלם**.

+ מדוע נהרס בית הוריה של נאילה?

כפי שמתואר בסרט, ביתה של נאילה עאיש נהרס על ידי צה"ל כשהייתה תלמידה בבית הספר היסודי. סיבת הריסת הבית מעולם לא נמסרה למשפחתה של נאילה, למרות מאמציהם לברר את הנושא עם הצבא. אך גם ללא מידע על מקרה פרטי זה, קיים מידע בנושא שיכול לסייע לנו להבין את הפרקטיקה של הריסת בתים.

על פי הוועד הישראלי נגד הריסת בתים, הרסה ישראל כ-50,000 בתים ומבנים פלסטיניים בישראל ובשטחים הכבושים בין השנים 1967-2019.¹ צה"ל והממשלה מדיקים הריסות אלה לרוב בעילות של ביטחון ובנייה לא חוקית.

במישור הבטחוני, השלטונות הישראליים הורסים בתים פלסטיניים ורוכש אחר, כצעד ענישתי נגד מורשעים או אף חשודים בפיגועים נגד ישראל. הריסות אלה עקרו והותירו ללא בית אלפים, בכלל זה קרובי משפחה שלא הואשמו בדבר. משום כך מכונה מדיניות זו בפי מבקריה, ובהם האו"ם, ארגון Human Rights Watch ואמנסטי אינטרנשיונל, צורה של ענישה קולקטיבית. יתרה מכך, מספר בכירים ישראלים סבורים שהריסת בתים ענישתית דווקא אינה מסייעת למאמצי הביטחון ואף פוגעת בהם.

באשר לאישורי בנייה, רוב הבתים הפלסטיניים שנהרסו במזרח ירושלים, בגדה המערבית ובערים וכפרים פלסטיניים בתוך ישראל, נהרסו משום שלא היו עבורם אישורי בנייה מהרשויות הישראליות. בניגוד לאזרחים ישראלים, מאד קשה, ולעיתים בלתי אפשרי, לפלסטינים להשיג אישורי בנייה לכן לעיתים קרובות טוענים מבקרים על הריסות הבתים, שהן מעידות על יחס לא שוויוני כלפי פלסטינים וישראלים על בסיס זהות לאומית ואתנית.

1 נתונים אלה מבוססים על דו"חות של המשרד לתיאום עניינים הומניטריים של האו"ם (OCHA).

בעוד שהריסת בתים בשטחים הכבושים נעשית מכוח תקנות ההגנה לשעת חירום הישראליות, היא אסורה בחוק הבינלאומי על ידי אמנת ג'נבה הרביעית, ועומדת בסתירה לעקרונות היסוד של המשפט הישראלי.

למידע נוסף על הרקע היסטורי של מדיניות זו והמאבק המשפטי נגד הריסת בתים, ראו **מקורות אלה של המוקד להגנת הפרט ובצלם**.

+ מדוע אין התייחסות בסרט לתפקידו של חמאס?

נאילה והאינתיפאדה מתמקד בנשים פעילות באינתיפאדה הראשונה. כשחקרנו את תנועת הנשים, נתקלנו בעשרות נשים שהיו חברות בארבע מפלגות פוליטיות חילוניות: פת"ח, החזית העממית לשחרור פלסטין, החזית הדמוקרטית לשחרור פלסטין, והמפלגה הקומוניסטית הפלסטינית, אך מעטות בלבד שהיו חברות חמאס. תפקידו של חמאס בפעילות שטח נבדל מפעילות ההתנגדות העממית שכוסתה בסרט. החמאס נוסד לאחר תחילת האינתיפאדה הראשונה, ויחד עם הג'יהאד האיסלאמי הפלסטיני, יצר גוש איסלאמי שמשך כמה אלפי חברים, בעיקר ברצועת עזה. בשנים הראשונות של האינתיפאדה, התמקדה פעילותם בעיקר בקידום ערכים חברתיים איסלאמיים, אם כי הם גם ארגנו הפגנות וימי שביתה. מאחר שנשים לא מילאו תפקידים משמעותיים בהנהגת החמאס בתחילת האינתיפאדה, ובגלל שנשים חברות חמאס מיאנו להתראיין מסיבות בטחונית, הן אינן מופיעות בסרט.

+ האם הסרט מתעלם מהאלימות שהתרחשה באינתיפאדה?

אחת ממטרותינו בסרט "נאילה והאינתיפאדה" הייתה לספר סיפור שטרם סופר. התקשורת בתקופת האינתיפאדה הראשונה סיפקה תיאור חזק של אירועים שעניינם "חוק וסדר" – זריקת אבנים, בקבוקי תבערה, פלישות צבאיות, ועוד. אלה הם הדימויים שרוב האנשים מקשרים לאזור במונח הרחב יותר ולמושג האינתיפאדה בפרט, אך הם מספרים רק חלק מהסיפור ומחזקים נראטיב חלקי אשר הופך את ההתנגדות האזרחית הלא חמושה לשקופה במקרה הטוב, ובמקרה הרע יותר, מזמין את דיכויין, הפלתן ומניעתן של תנועות שטח לשינוי באזור. מטרטנו בסיפור זה לא הייתה להתעלם ממקרי אלימות בתקופה זו, אלא למלא את החסר על ידי הפניית המבט לפעילות הלא אלימה המרשימה והנרחבת שהתרחשה יום יום מאחורי הכותרות.

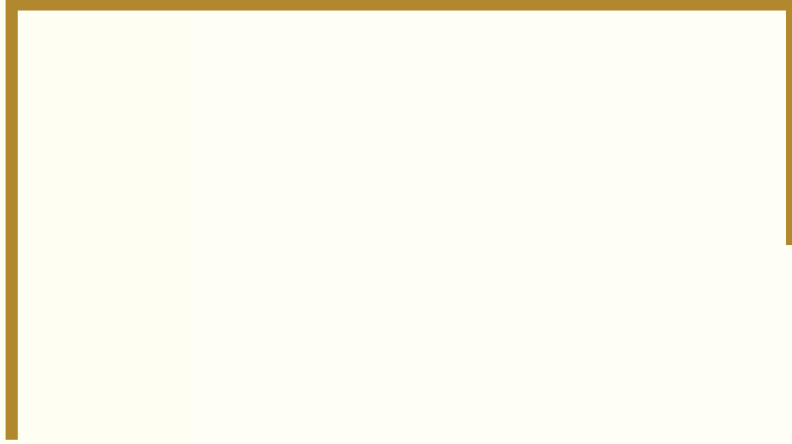
רבים מקשרים את המושג "אינתיפאדה" עם פיגועי התאבדות ופיגועי טרור אחרים נגד אזרחים. ייתכן שפישוט זה נובע מערוב בין האינתיפאדה הראשונה, שהייתה בעיקרה לא אלימה, והאינתיפאדה השנייה, בראשית שנות האלפיים, שכללה מסע ממושך של פיגועי התאבדות והתקפות אחרות על אזרחים בתוך הקו הירוק.

+ כיצד אפשר לקבל עותק מהסרט?

למי שגר בישראל ובשטחים הכבושים, "נאילה והאינתיפאדה" זמין לצפייה חופשית באתר "שיחה" מקומית בעברית ובאתר Just Vision בערבית. אם אתם מעוניינים להביא את "נאילה והאינתיפאדה" לארגון, אוניברסיטה, קבוצה או לאירוע קהילתי אחר שלכם, נשמח לספק לכם קישורית להורדה או DVD. למידע נוסף, נא כיתבו אלינו: events@justvision.org לרשימה מלאה של הקרנות בעבר ובעתיד, ראו: www.justvision.org/events.

צילום: ACTIVESTILLS

@JustVisionMedia

JustVision

justvision.org

JUSTVISION

Contact us at info@justvision.org

© Just Vision, Inc.